

УПРАВЛІНСЬКІ, ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ, СОЦІОЛОГІЧНІ ТА ФІЛОСОФСЬКІ
АСПЕКТИ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ

УДК 371.415.21

ТОМЕНКО О. А.

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка,
Харківська державна академія фізичної культуриОрганізаційна структура та особливості діяльності спортивного
комітету України

Анотація. Мета: для удосконалення процесу управління неолімпійськими видами спорту в Україні визначити структуру та особливості діяльності Спортивного комітету України. **Матеріал і методи:** аналіз та узагальнення науково-методичної літератури; аналіз документальних матеріалів; соціологічні методи. **Результати:** визначено структуру Спортивного комітету України як ієрархічну з ознаками комплексності. Органами управління комітету є: генеральна асамблея, виконавчий комітет, президія та президент. Виконавча дирекція та чотири комісії здійснюють реалізацію рішень керівних органів. З'ясовано, що стратегічним ресурсом Спортивного комітету України є знання та ексклюзивний досвід; можливостями – перспектива реформування сфери фізичної культури і спорту, робота над розвитком Академії Спортивного комітету України як науково-методичного центру.

Ключові слова: неолімпійські види спорту, Спортивний комітет України, управління.

Вступ. Заснування та успішне функціонування таких різновидів змагань, як Всесвітні ігри, що проводяться виключно з неолімпійських видів спорту, Всесвітні ігри з єдиноборств, що поєднують у своїй програмі види, які входять і не входять до програми Олімпійських ігор, є свідченням великої популярності неолімпійських видів спорту та високого рівня їх розвитку [4].

На думку фахівців, стрімке зростання популярності неолімпійських видів спорту в Україні і значні досягнення наших спортсменів на міжнародному рівні пояснюються тим, що успішно працює система організації. У вітчизняній науково-методичній літературі достатньо представлена ієрархія управління неолімпійським спортом в Україні з боку держави та громадських організацій [3; 6–8], але діяльність Спортивного комітету України розглянута лише фрагментарно [5]. Тому, на наш погляд, необхідно розкрити основні напрями діяльності цієї організації в системі неолімпійського спорту.

Спортивний комітет України (СКУ) є організацією, що створена для сприяння розвитку видів спорту, що не входять до програми Олімпійських, Паралімпійських ігор, підтримки діяльності громадських організацій, що відповідають за розвиток даних видів спорту, представлення України в міжнародних спортивних організаціях, на Всесвітніх та Європейських іграх з неолімпійських видів спорту, приймає участь у наданні статусу національної спортивної федерації всеукраїнським спортивним федераціям з неолімпійських видів спорту та прямо співпрацює з ними [1; 9].

На засіданні Генеральної асамблеї СКУ, що відбулося 10 лютого 2010 року, до його складу увійшли 33 спортивні федерації, які представляють найбільш розвинені неолімпійські види спорту (Федерація пауерліфтингу України, Федерація панкратіону України, Федерація альпінізму й скелелазання України та інші). На сьогоднішній день до складу СКУ входять близько 40 спортивних федерацій з неолімпійських видів спорту [1; 2; 9].

Зв'язок дослідження з науковими програмами, планами, темами. Дослідження виконано в межах реалізації комплексного наукового проєк-

ту «Теоретико-методологічні основи розвитку неолімпійського спорту» (номер державної реєстрації: 0115U002372) та першої підтеми Харківської державної академії фізичної культури «Організаційно-управлінські, економічні та гуманітарні основи розвитку неолімпійського спорту в Україні».

Мета дослідження: для удосконалення процесу управління неолімпійськими видами спорту в Україні визначити структуру, функції та особливості діяльності Спортивного комітету України.

Матеріал і методи дослідження. Для досягнення цілей дослідження ми використали комплекс взаємодоповнюючих методів, серед яких: аналіз та узагальнення науково-методичної літератури та матеріалів мережі Інтернет; аналіз документальних матеріалів; соціологічні методи (інтерв'ювання, структурно-функціональний аналіз, SWOT-аналіз).

Протягом дослідження проаналізовано спеціальну літературу та on-line версії закордонних бібліотек, установчі документи Спортивного комітету України та документи з його діяльності, а також матеріали офіційних електронних джерел.

Аналіз документальних матеріалів (регламент, протоколи, статут, щорічні інформаційно-статистичні звіти) був проведений у офісі Спортивного комітету України для визначення особливостей створення організації. Використання аналізу сприяло вивченню досвіду управління та координації неолімпійських видів спорту. Для визначення особливостей діяльності СКУ ми застосували стандартні процедури SWOT-аналізу, а також напівстандартизовані інтерв'ю та бесіди з керівництвом організації: віце-президентом Олександром Мандріком та виконавчим директором – Олександром Брикульським.

Результати дослідження та їх обговорення. Аналіз документальних матеріалів свідчить, що Статут Спілки громадських організацій «Спортивний комітет України» (Union of nongovernment organizations «Sports Committee of Ukraine») – СКУ, зареєстровано 8 липня 2005 року на її Установчому засіданні. Згідно статуту метою діяльності організації є сприяння розвитку видів спорту, що не входять до програми Олімпійських, Паралімпійських ігор, підтримка громадських організацій, що займаються розвитком даних видів спорту, координацією їх діяльності.

dx.doi.org/10.15391/sns.v.2015-6.032

© ТОМЕНКО О. А., 2015

Для досягнення мети Спортивний комітет України: представляє Україну на Всесвітніх, Європейських іграх з видів спорту, що не входять до програми Олімпійських ігор; сприяє зміцненню авторитету та підвищенню іміджу українського спорту на міжнародній арені; співпрацює з національними та міжнародними урядовими і неурядовими структурами з метою виконання статутних завдань; сприяє підготовці спортивного резерву з видів, що не входять до програми Олімпійських ігор; сприяє підготовці спортсменів для участі у спортивних заходах на національному та міжнародному рівнях; сприяє удосконаленню системи проведення комплексних спортивних заходів, оглядів-конкурсів, фестивалів, турнірів, свят, злетів, зборів, оздоровчих таборів, інших заходів і акцій; приймає участь у організації та проведенні семінарів, конгресів, науково-практичних конференцій, що пов'язані з діяльністю СКУ; видає науково-методичну, популярну та іншу літературу щодо діяльності комітету через створені видавництва тощо.

За даними віце-президента СКУ Олександра Мандріка та виконавчого директора Олександра Брикульського, органами управління СКУ є: генеральна асамблея, виконавчий комітет, президія та президент (рис. 1). Вищим керівним органом у період між сесіями Генеральної асамблеї є Виконавчий комітет. До його складу входять: президент – Ілля Шевляк; перший віце-президент – Заслужений працівник фізичної культури і спорту України – Олександр Артем'єв та віце-президенти – президент Федерації панкратіону України Олександр Мандрик, президент Всеукраїнської федерації черлідінгу груп підтримки спортивних команд – Юрій Крикун; перший віце-президент Асоціації пляжного гандболу України – Степан Мельничук; члени виконкому – Вадим Копилов, Тетяна Божко та Валерій Карпунцов; генеральний секретар – Руслан Прилипка; президенти організацій-членів СКУ; видатні діячі та спортсмени, які зробили значний внесок у розвиток фізичної культури та видів спорту, що не входять до програми Олімпійських ігор.

За даними О. Мандріка, однією з головних переваг

СКУ є гнучка організаційна структура, яка має ознаки ієрархічної. Їй одночасно притаманні вертикальні і горизонтальні зв'язки між керівними органами, що дозволяє оперативно приймати управлінські рішення, успішно співпрацювати як із органами державної влади, так і з громадськими організаціями, федераціями з видів спорту. На постійній основі у комітеті діють чотири комісії: комісія з питань бюджету, комісія з питань PR, спортивна комісія та комісія з розвитку дитячо-юнацького спорту (рис. 1).

Особливе місце у роботі комітету займає виконавча дирекція, яку очолює Олександр Брикульський. На постійній основі виконуючи свої обов'язки, працівники дирекції розв'язують поточні проблеми і планують перспективні плани роботи СКУ. На думку О. Брикульського, одним із основних напрямів діяльності Спортивного комітету України є освітній. З метою розвитку неолімпійських видів спорту СКУ реалізовує такі програми: спеціальні освітні семінари для представників товариств й організацій, діяльність яких пов'язана з неолімпійськими видами спорту, спортивних федерацій, тренерів, суддів і спортивних керівників; академії та освітні програми для навчальних закладів різного рівня (університетів, коледжів, шкіл, спортивних клубів); конференції зі спортивної науки.

Результати інтерв'ювання свідчать, що до кадрових ресурсів СКУ належить персонал, який працює на основному місці роботи, та тимчасовий персонал для проведення семінарів (рис. 2). Як зазначає О. Брикульський, до фінансових ресурсів належать патронаж Мінмолодьспорту України та спонсорство. Крім того, він виділяє як стратегічні ресурси міцну ділову репутацію та «стабільність бренду», якими СКУ користується серед федерацій, ВНЗ, різноманітних інституцій та учасників неолімпійського руху. Директор вважає, що найбільш цінним стратегічним ресурсом є знання, «ноу-хау» та ексклюзивний досвід, що акумулювала організація за роки роботи. На його думку, зовнішні відносини СКУ не є однорідними. З одного боку, є відмінні стосунки і співпраця з Мінмолодьспортом України, Олімпійською академією України, а з іншого – співпраця з окремими

Рис. 1. Структура Спілки громадських організацій «Спортивний комітет України»

Рис. 2. Стратегічні ресурси СКУ

федерациями з видів спорту не така ефективна, як очікувалося.

Наголошено також на відмінних стосунках з цілою низкою академічних установ, наприклад, з Національним університетом фізичного виховання і спорту України, Харківською державною академією фізичної культури, Сумським державним педагогічним університетом імені А. С. Макаренка. Віце-президент СКУ О. Мандрік відзначив волонтерську діяльність представників освітніх установ та спортивних федерацій тощо.

Серед потенційних можливостей СКУ для вдосконалення діяльності О. Брикульський сьогодні визначає нову конфігурацію (більш ефективну та гнучку), перспективу реформування сфери фізичної культури і спорту, а особливо – роботу над розвитком Академії СКУ як центру академічних досліджень, що пов'язані із неолімпійськими видами спорту.

Незважаючи на широкі можливості СКУ, на думку О. Мандрика, потенційні загрози для комітету також існують. Серед них: комерціалізація та корупція. Серйозну конкурентну загрозу СКУ можуть становити освітні інституції, наприклад, вищі навчальні заклади сфери фізичної культури і спорту. Дослідницькі проекти та освітні програми вищезгаданих організацій, на думку віце-президента, сьогодні не поступаються проектам СКУ. Загрозливими тенденціями також названо залежність від зовнішньої фінансової підтримки і недостатньо адекватне спортивне законодавство України.

Сьогодні СКУ – відкрита гнучка система, що є частиною спортивного руху, яка має в основі ядро з невеликої команди людей, що глибоко віддані спільній ідеї. Згідно з висловлюваннями виконавчого директора СКУ, домінуючими в організації є ідеї розвитку неолімпійських видів спорту та підвищення престижу країни на міжнародній спортивній арені. Таким чином, вона працює у цьому напрямку шляхом залучення доброзичливо налаштованих особистостей, працівників і волонтерів. Виходячи з цього, структура облаштування СКУ є досить простою. Комітет працює під персональ-

ним контролем президента, а реалізація управлінської моделі здійснюється через виконавчого директора. Наш опис презентує структуру СКУ, з одного боку, як ієрархічну, а з іншого – у ній є елементи комплексності.

Висновки:

1. Організаційна структура Спортивного комітету України має ознаки ієрархічної. Їй одночасно притаманні вертикальні і горизонтальні зв'язки між керівними органами, що дозволяє оперативно приймати управлінські рішення. Органами управління СКУ є: генеральна асамблея, виконавчий комітет, президія та президент. На постійній основі у комітеті діють чотири комісії: комісія з питань бюджету, комісія з питань PR, спортивна комісія та комісія з розвитку дитячо-юнацького спорту.

2. Для розвитку неолімпійських видів спорту СКУ реалізовує: спеціальні освітні семінари для представників товариств й організацій, діяльність яких пов'язана з неолімпійськими видами спорту, спортивних федерацій, тренерів, суддів і спортивних керівників; академії та освітні програми; конференції зі спортивної науки; заходи по заохоченню найкращих спортсменів, тренерів та фахівців з неолімпійських видів спорту.

3. До кадрових ресурсів СКУ належить персонал, що працює на основному місці роботи, та тимчасовий персонал для проведення семінарів. До фінансових – патронаж Міністерства молоді та спорту України та спонсорство. Стратегічними ресурсами є міцна ділова репутація, знання, та ексклюзивний досвід. Серед потенційних можливостей СКУ – перспектива реформування сфери фізичної культури і спорту, а особливо – робота над розвитком Академії СКУ як центру академічних досліджень, що пов'язані із неолімпійськими видами спорту. Загрозливими тенденціями є залежність від зовнішньої фінансової підтримки і недостатньо адекватне спортивне законодавство України.

Перспективи подальших досліджень з даної проблематики полягають у необхідності вивчення особливостей освітньої діяльності Спортивного комітету України.

Список використаної літератури:

1. Вісник спортивного комітету України / Спортком. – К., 2010. – № 2. – 66 с.
2. Вісник спортивного комітету України / Спортком. – К., 2011. – № 2. – 56 с.
3. Гасюк І. Функції державного управління розвитком фізичної культури і спорту в Україні / І. Гасюк // Ефективність державного управління, 2010. – Вип. 24. – 175–179 с.
4. Долбишева Н. Г. Ієрархія управління неолімпійського спорту в Україні / Н. Г. Долбишева // Теорія і практика фізичного виховання : [науково-методичний журнал]. – 2012. – С. 393–400.
5. Долбишева Н. Г. Історичні аспекти та хронологія Всесвітніх ігор у Міжнародному спортивному русі : Монографія / Н. Г. Долбишева. – Дн-вськ. – Вид-во Маковецький, 2012. – 258 с.
6. Долбишева Н. Г. Основные направления деятельности органов управления, обеспечивающих неолимпийские виды спорта в Украине / Н. Г. Долбишева, Э. Ю. Саварец // Слобожанський науково-спортивний вісник : [наук.-теорет. журн.] – Харків : ХДАФК, 2012. – № 5 (1). – С. 126–129.
7. Приходько И. И. Планирование работы органов управления Физической культуры и спорта / И. И. Приходько, И. Г. Золотухина // Слобожанський науково-спортивний вісник. 2006. – № 10. – С. 222–225.
8. Репкіна Ю. М. Адміністративно-правові основи регулювання фізичної культури та спорту : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / Ю. М. Репкіна. – Київ, 2010. – 19 с.
9. Спортивний комітет України [Електронний ресурс] // Режим доступу до дж. : scu.org.ua.

Стаття надійшла до редакції: 10.11.2015 р.

Опубліковано: 30.12.2015 р.

Аннотация. Томенко А. А. Организационная структура и особенности деятельности Спортивного комитета Украины. Цель: для совершенствования процесса управления неолимпийскими видами спорта в Украине определить структуру и функции Спортивного комитета Украины. **Материал и методы:** анализ и обобщение научно-методической литературы; анализ документальных материалов; социологические методы. **Результаты:** определена структура СКУ как иерархическая с признаками комплексности. Органами управления Комитета являются: генеральная ассамблея, исполнительный комитет, президиум и президент. Реализацию решений руководящих органов осуществляют исполнительная дирекция и четыре комиссии. Показано, что стратегическим ресурсом СКУ являются знания и эксклюзивный опыт; возможностями – перспектива реформирования сферы спорта, работа над развитием Академии СКУ как научно-методического центра.

Ключевые слова: неолимпийские виды спорта, Спортивный комитет Украины, управление.

Abstract. Tomenko A. Organizational structure and features of Sports Committee of Ukraine. Purpose: in order to improve the management of non-Olympic sports in Ukraine to determine the structure and functions of the Sports Committee of Ukraine. **Material and Methods:** analysis and synthesis of scientific literature; analysis of documentary materials; sociological methods. **Results:** we find the structure of the Sports Committee of Ukraine as hierarchical with complexity traits. Local management bodies are: the General Assembly, the Executive Committee, the Bureau and the President. The decisions of the governing bodies implementation shall exercise the Executive Directorate and four commissions. It is shown that the strategic resource of the Sports Committee of Ukraine are knowledge and exclusive experience; capability perspective of reforming the sphere of physical culture and sports, work on the development of the Academy of Sports Committee of Ukraine.

Keywords: non-Olympic sports, Sports Committee of Ukraine, administration.

References:

1. Visnik sportivnogo komitetu Ukraini [Journal of Sport Committee of Ukraine], Kyiv, 2010, vol. 2, 66 p. (ukr)
2. Visnik sportivnogo komitetu Ukraini [Journal of Sport Committee of Ukraine], Kyiv, 2011, vol. 2, 56 p. (ukr)
3. Gasyuk I. Yefektivnist derzhavnogo upravlinnya [The effectiveness of public administration], 2010, Vip. 24, 175–179 p. (ukr)
4. Dolbisheva N. G. Teoriya i praktika fizichnogo vikhovannya [Theory and practice of physical education], 2012, p. 393–400. (ukr)
5. Dolbisheva N. G. Istorichni aspekti ta khronologiya Vsesvitnikh igor u Mizhnarodnomu sportivnomu rusi [Historical aspects and chronology of the International World Games sports movement], Dnipropetrovsk, 2012, 258 p. (ukr)
6. Dolbysheva N. G., Savarets E. Yu. Slobozans'kij nauk.-sport. visn. [Slobozhanskyi science and sport bulletin], Kharkiv, 2012, vol. 5 (1), p. 126–129. (rus)
7. Prikhodko I. I., Zolotukhina I. G. Slobozans'kij nauk.-sport. visn. [Slobozhanskyi science and sport bulletin], Kharkiv, 2006, vol. 10, p. 222–225. (rus)
8. Repkina Yu. M. Administrativno-pravovi osnovi reguluyvannya fizichnoi kulturi ta sportu : avtoref. kand. yurid. nauk [Administrative and legal basis of the regulation of sport : PhD thesis], Kiiv, 2010, 19 p. (ukr)
9. Sportivnyy komitet Ukraini [Sport Committee of Ukraine], Access mode : scu.org.ua. (ukr)

Received: 10.11.2015.

Published: 30.12.2015.

Томенко Олександр Анатолійович: д. фіз. вих., професор; Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка: вул. Роменська, 87, Суми, 40002, Україна.

Томенко Александр Анатольевич: д. физ. восп., професор; Сумской государственной педагогический университет имени А. С. Макаренко: ул. Роменская, 87, Сумы, 40002, Украина.

Oleksandr Tomenko: Doctor of Science (Physical Education and Sport), Professor; Sumy State A. S. Makarenko Pedagogical University: st. Romenskaya, 87, Sumy, 40002, Ukraine.

ORCID.ORG/0000-0002-1097-965X

E-mail: rehabsc@rambler.ru

Бібліографічний опис статті:

Томенко О. А. Організаційна структура та особливості діяльності спортивного комітету України / О. А. Томенко // Слобожанський науково-спортивний вісник. – Харків : ХДАФК, 2015. – № 6(50). – С. 174–177. – dx.doi.org/10.15391/sns.v.2015-6.032